

جایگاه بانک‌های قرض الحسنه در نظام پولی ایران، بسترهای قانونی و تحلیل عملکرد مالی

سیدعلی روحانی*

رضا علیزاده قره‌باغ**

* دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه تهران و پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس
** کارشناس ارشد اقتصاد دانشگاه شهید چمران و کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس

چکیده

یکی از نوآوری‌های مهم در حوزه بانکداری اسلامی در ایران، تأسیس بانک‌های قرض‌الحسنه است که از سال ۱۳۸۶ با تأسیس بانک قرض‌الحسنه مهر (با مالکیت دولتی) آغاز و با تأسیس بانک قرض‌الحسنه رسالت (با مالکیت خصوصی) در سال ۱۳۹۱ تداوم یافت. با توجه به گذشت چندین سال از فعالیت این بانک‌ها و توسعه فعالیت آن‌ها در نظام پولی کشور، بررسی عملکرد آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد و می‌تواند به اصلاح بسترهای حقوقی فعالیت این بانک‌ها کمک شایانی کند. بر این اساس در این مقاله، در ابتدا ابعاد قانونی بانک‌های قرض‌الحسنه و مقایسه ضوابط حقوقی و مقررات حاکم بر این بانک‌ها با سایر نهادهای فعال در بازار پول مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس ضمن مرور مختصری بر فرآیند تأسیس دو بانک قرض‌الحسنه کنونی، عملکرد آن‌ها از نظر مهم‌ترین شاخص‌ها و نسبت‌های مالی با تعدادی از بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی و خصوصی مقایسه می‌شود. این مقایسه نشان می‌دهد بانک‌های قرض‌الحسنه به رغم تنگنای قانونی موجود مناسب‌ترین عملکرد را در مورد واسطه‌گری و جوه در نظام بانکی داشته و حداقل انحراف را در شاخص‌هایی مانند مطالبات غیرجاری و نسبت وام به سپرده‌ها داشته‌اند. بر این اساس حمایت قانونی از توسعه فعالیت این بانک‌ها به‌منظور ساماندهی و افزایش کارایی بازار پول در کشور ضروری است.

واژگان کلیدی: بانکداری اسلامی، قرض‌الحسنه، نسبت‌های مالی بانک‌ها، ارزیابی عملکرد، قوانین بانکی